LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

SOCIALINIO IR BENDRUOMENINIO VERSLO VYKDYMO BEI VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ PERDAVIMO PROJEKTŲ GAIRIŲ KEITIMAS

Agnė Rėkutė-Bagdonė
Europos Sąjungos paramos politikos departamento
Programos LEADER ir kaimo plėtros skyriaus vyr. specialistė

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

GAIRIŲ PASKIRTIS

Socialinio ir bendruomeninio verslo vykdymo bei viešųjų paslaugų perdavimo projektų, pateiktų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencines priemones, gairės reglamentuoja:

1. **Socialinio verslo projektų sąlygas**

2. **Bendruomeninio verslo projektų sąlygas**

3. **Viešųjų paslaugų perdavimo projektų sąlygas**

Gairėmis turi vadovautis:

pareiškėjai, rengdami ir teikdami projektų paramos paraiškas pagal LEADER vietos plėtros strategijas vietos projektus ir pagal Sumanių kaimų strategijas sumanių kaimų projektus;

paramos gavėjai;

vietos veiklos grupės (toliau – VVG);

institucijos, atliekančios projektų paraiškų atranką, vertinimą ir projektų įgyvendinimo priežiūrą.

PAGAL GAIRES RENGIAMI:

SOCIALINIO VERSLO projektai, kai išnaudojant rinkos mechanizmus, pelno siekimas susiejamas su visuomenei naudingais tikslais ir prioritetais, remiamasi socialiai atsakingo verslo bei viešojo ir privataus sektorių partnerystės nuostatomis, taikomos socialinės inovacijos.

BENDRUOMENINIO VERSLO projektai, kai pagal SP remiama bendruomenės ekonominė veikla vykdoma remiantis socialiai atsakingo verslo nuostatomis, o gaunamas pelnas skiriamas tą veiklą vykdančios organizacijos (išskyrus viešojo sektoriaus organizacijas) veiklai užtikrinti, aktualioms bendruomenės problemoms spręsti;

VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ PERDAVIMO projektai, kai viešosios paslaugos anksčiau buvo teikiamos valstybės ar savivaldybių įsteigtų įstaigų bei organizacijų visa apimtimi ar iš dalies perduodamos teikti organizacijoms (ne biudžetinėms įstaigoms), arba organizacijų (ne biudžetinių įstaigų) organizuojamos naujos viešosios paslaugos, kurios nebuvo teikiamos jų veiklos teritorijoje, tačiau jų poreikis yra, arba kai viešosios paslaugos yra teikiamos valstybės ar savivaldybių įsteigtų specialių įstaigų bei organizacijų, tačiau jų apimtys nėra pakankamos ar kokybė neatitinka vartotojų lūkesčių ir organizacijos (ne biudžetinės įstaigos) imasi teikti jas (visais atvejais siekiama teigiamo socialinio poveikio visuomenei ar jos daliai).

SOCIALINIO VERSLO STATUSAS

1. **Visi** tinkami pareiškėjai turi atitikti SVV įstatyme socialiniam verslui taikomas sąlygas ir turėti **VšĮ Inovacijų agentūros įgytą socialinio verslo subjekto statusą.**

2. Socialinio verslo subjekto statuso įgijimo ir netekimo tvarką reglamentuoja **Socialinio verslo subjekto statuso įgijimo ir netekimo tvarkos aprašas**, patvirtintas Ekonomikos ir inovacijų ministro 2024 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 4-532 „Dėl Socialinio verslo subjekto statuso įgijimo ir netekimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

3. Socialinio verslo subjekto statusas turi būti išlaikytas visą Projekto **įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpį**. Jeigu projekto vykdytojas praranda socialinio verslo subjekto statusą Projekto įgyvendinimo ar kontrolės laikotarpiu, taikoma sankcija – paramos lėšų susigrąžinimas.

4. Informacija apie statuso įgijimą **https://socialinisverslas.inovacijuagentura.lt/socialinio-verslo-statuso-igijimas/**

SOCIALINIO VERSLO PROJEKTAS

Tinkamas pareiškėjas:

- ✓ **viešoji įstaiga**;
- ✓ **asociacija**;
- ✓ **labdaros ir paramos fondas**;
- ✓ **religinė bendruomenė ir bendrija**.

! Visų jų veikla atitinka NVO apibrėžtį ir turi įgytą NVO žymą

✓ **privatus juridinis asmuo:**

- ❑ jau įgyvendinęs socialinio verslo projektą, kurio kontrolės laikotarpis yra pasibaigęs;
- ❑ socialinį verslą vykdo ne mažiau kaip 5 metus iki paraiškos pateikimo datos (*duomenys vertinami pagal juridinio asmens steigimo dokumentus*).

✓ **kitas juridinis asmuo*:**

- ❑ į kurio valdymą įtraukta bent viena organizacija (pvz. asociacija, bendruomenė ar kt.);
- ❑ bent viena organizacija, įtraukta į socialinio verslo projektą kaip partnerė pagal jungtinės veiklos sutartį.

* **Kitas juridinis asmuo** – neįvardytas Gairių 10.1.1 papunktyje, t. y. organizacija neturinti NVO žymos, privatus juridinis asmuo (UAB, MB, AB ir kt. pvz. socialinį verslą vykdo ne 5 metus, bet 2 metus).

BENDRUOMENINIO VERSLO PROJEKTAS

TINKAMAS PAREIŠKĖJAS:

Bendruomeninė organizacija,
įsteigta ir veikianti pagal asociacijų įstatymą, atitinkanti Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatymą.

Kaimo bendruomenė, atitinkanti Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymą. **Viešoji įstaiga,**
kai jos pagrindiniu steigėju ir (ar) dalininku, turinčiu ne mažiau kaip 51 proc.
dalių turi būti bendruomeninės organizacijos, taip pat turi atitikti Bendruomeninių organizacijų įstatyme nustatytas sąlygas.

TINKAMUMO SĄLYGOS:

- vykdyti veiklą ir būti registruotas **JAR ne trumpiau kaip vienus metus** iki projekto paraiškos pateikimo
- projekto paraiškos pateikimo dieną turėti **ne mažiau kaip 30 narių**
- turi **kolegialų valdymo organą** arba su projektu susijusius **sprendimus priima visuotiniame narių susirinkime**. Netaikoma viešajai įstaigai.
- VĮ Registrų centrui yra pateikęs **Finansinės atskaitomybės dokumentus ir Veiklos ataskaitą už ataskaitinius finansinius metus**.

VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ PERDAVIMO PROJEKTAS

TINKAMAS PAREIŠKĖJAS:

- **Nevyriausybinė organizacija**
- **Bendruomeninė organizacija**
- **Kaimo bendruomenė**

TINKAMUMO SĄLYGOS PAREIŠKĖJUI:

- viešųjų paslaugų perdavimo projekte nurodytos viešosios paslaugos atitinka **Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skelbiamą viešųjų paslaugų sąrašą** https://vrm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/viesasis-administravimas/viesosios-paslaugos;
- projekto veikla teikia **naudą ne tik jos dalyviams, bet ir visuomenei;**
- veikla teikia naudą ne tik jos dalyviams, bet ir visuomenei, bei atitinka **Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 1, 2, 4 ir 5 punktuose numatytas sąlygas** *(nebeliko 3 punkto finansinių ataskaitų)*
- **būti suderinęs su savivaldybe perimamas viešąsias paslaugas** (jų dalį) arba informavęs ją apie naujų arba papildomų viešųjų paslaugų teikimą.

NETINKAMI PAREIŠKĖJAI:

- ūkininkai ir fiziniai asmenys;
- savivaldybės, valstybės ar savivaldybės institucijos ar joms pavaldžios ar valdomos įmonės ir įstaigos;
- politinės partijos.

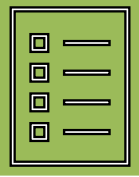

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

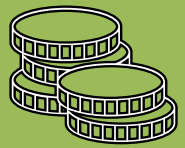
KITI REIKALAVIMAI (I)

SOCIALINIO POVEIKIO MATAVIMAS

PARENGTAS VERSLO PLANAS

GAUTAS PELNAS REINVESTUOJAMAS:

- ✓ **viešasis** juridinis asmuo reinvestuoja 100 proc. gauto pelno
- ✓ **privatus** juridinis asmuo – 80 proc. gauto pelno

! Projekto vykdytojai, vykdydami Projekte numatytą nuolatinę ekonominę veiklą, **išskyrus viešųjų paslaugų perdavimo projektus**, ir siekdami išmatuojamo ir teigiamo socialinio ir (ar) aplinkosauginio poveikio, daugiau nei 50 proc. pajamų turi gauti iš ekonominės projekte numatytos vykdyti veiklos.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

KITI REIKALAVIMAI (I)

- ✓ Po projekto įgyvendinimo kiekvienais finansiniais metais (visą kontrolės laikotarpį) kartu su metine įgyvendinto projekto ataskaita Agentūrai **teikiamas sąnaudų pagrindimo aiškinamasis raštas**, kuris vykdant projektą yra laikomas finansinės atskaitomybės dokumentų dalimi;
- ✓ **aiškinamajame rašte nurodoma**:
- ❑ koks buvo **sąnaudų tikslas**,
- ❑ kokia projekto **nauda** jas patyrus,
- ❑ pateikiamas projekto **sąnaudų sąrašas**, kuriame įvardijamos einamosios išlaidos (veiklos sąnaudos) ir **investicijų išlaidos** (kai įsigyjamas ilgalaikis turtas, kuris įtraukiamas į ilgalaikio turto apskaitą).

KITI REIKALAVIMAI (III)

Projektų įgyvendinimo ataskaitos Agentūrai teikiamos kaip nustatyta VP ir SK taisyklėse. Įgyvendinimo ataskaitoje turėtų būti nurodyta:

- ✓ informacija apie planuotus ir pasiektus **socialinio arba (ir) aplinkosauginio poveikio rezultatus**;
- ✓ paaiškinimas dėl galimo socialinio arba (ir) aplinkosauginio poveikio **rezultato nepasiekimo**;
- ✓ informacija apie **aiškų pasirinktų poveikio matavimo indikatorių matavimo būdą**, kuris aprašomas pateikiant planuotus ir (ne)pasiektus socialinio arba (ir) aplinkosauginio poveikio rezultatus;
- ✓ informacija **apie pelno paskirstymą ir sąnaudas**.

VVG klausimai, situacijos (I)

VVG klausimas	ŽŪM atsakymas
1. Socialinio verslo projektą teikia **pareiškėjas VŠĮ, turinti tik vieną steigėją - fizinį asmenį**, bei NVO žymą ir gavusi Socialinio verslo statusą - tuomet atitinka 10.1.1. - intensyvumas 95 proc. ar 65 proc.?	Pagal Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių 20.20. papunktį, viešųjų juridinių asmenų vietos projektai, kai jų steigėjas ir (ar) vietos projekto paraiškos pateikimo dieną **vienintelis dalyvis yra vienas fizinis asmuo**, **finansuojami privatiems juridiniams asmenims taikomu intensyvumu**. Intensyvumas **iki 65 proc.**
2. Socialinio verslo projektą teikia pareiškėjas **VŠĮ, turinti 2 steigėjus - fizinius asmenis**, bei NVO žymą ir gavusi Socialinio verslo statusą - tuomet atitinka 10.1.1. - intensyvumas 95 proc.?	Taip. Intensyvumas **iki 95 proc.**

VVG klausimai, situacijos (II)

VVG klausimas	ŽŪM atsakymas
3. Pavyzdys: socialinio verslo projektą teikia **pareiškėjas MB, su partnere kaimo bendruomene**, atitinkančia 10.2.2.2. papunktį, s**udaryta jungtinės veiklos sutartis** ir joje aptartos dalijimosi investicijomis sąlygos - 95 proc.?	Taip. Intensyvumas **iki 95 proc.**
4. Jeigu pagal naujausią Gairių pakeitimą tinkami Pareiškėjai MB ir UAB, o VPS nurodyta, kad pareiškėjai tik nevyriausybinės organizacijos, norėdami tai pritaikyti turėtume **keisti VPS**?	**Taip.**

VVG klausimai, situacijos (II)

VVG klausimas	ŽŪM atsakymas
5. DUK 5 punkte “Kuo skiriasi viešųjų paslaugų perdavimo projektai nuo viešųjų paslaugų prieinamumo didinimo?” nurodyta “Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas išskiriamas, kaip pelno siekimo nereikalaujanti veikla ir jam taikomas iki 40 proc. intensyvumas (verslo plano rengti nereikia). Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimo projektams Gairės netaikomos.” Gal vertėtų papildyti šį punktą, nes šiuo metu jis yra nedetalus ir kiek klaidinantis, nes **yra viešųjų paslaugų prieinamumo didinimo projektų, kuriems taikomas iki 95 proc. intensyvumas ir rengiamas verslo planas.** Tad pvz. jei projektas su 95 proc. intensyvumu, tada gairės yra taikomos?	VPS priemonė viešųjų paslaugų perdavimas ir viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas yra ta pati priemonė, tik priklausomai nuo intensyvumo taikomi jai skirtingi reikalavimai: -jei numatytas **intensyvumas iki 95 proc. –** projektai turi atitikti Gairėse numatytus reikalavimus, turi būti teikiamas verslo planas, siekiama socialinio poveikio, reinvestuojama; -**jei intensyvumas iki 40 proc.** – Gairės netaikomos, verslo planas neteikiamas.

VVG klausimai, situacijos (III)

VVG klausimas	ŽŪM atsakymas
6. Dėl NVO plėtros įstatymo 8 str. 5 dalies: 5) siekia išmatuojamo teigiamo socialinio poveikio visuomenei ar jos daliai, steigimo dokumente arba steigėjų ar dalyvių patvirtintame dokumente yra nurodžiusi siekiamo socialinio poveikio tikslą (sprendžiamą socialinę problemą), išmatuojamo socialinio poveikio rodiklius, šių rodiklių vertinimo metodiką ir vieną kartą per kalendorinius metus vertina praėjusių kalendorinių metų veiklos socialinį poveikį, ir veiklą siekiant socialinio poveikio organizuoja konsultuodamasi (suteikdama galimybę teikti nuomonę ir pasiūlymus) su asmenimis, kuriems daromas socialinis poveikis organizacijos vykdoma veikla, ir su visuomene. Socialinio poveikio rezultatai turi būti patvirtinti nevyriausybinės organizacijos steigėjų ar dalyvių ir skelbiami viešai. Socialinio poveikio matavimas taikomas tik toms nevyriausybinėms organizacijoms, kurių pagrindinis tikslas – teikti viešąsias paslaugas. **ŽŪM sakė, kad nebereikės su paraiška įrodinėti atitikimų, keisti įstatų, išėmė iš Gairių 1 priedą, bus mažinamas biurokratizmas, kai bus gaunamas Socialinio verslo statusas, nes Inovacijų agentūra viską sužiūrės. Bet per kitus punktus NMA vertintojai vis tiek to reikalauja.**	Didelę dalį šio punkto padengia socialinio verslo statuso klausimynas ir Agentūra papildomai perteklinės informacijos neturėtų reikalauti, nes tai sukelia papildomą administracinę naštą. Mūsų nuomone, pagal Įstatymo 8 str. 5 dalį, liktų pateikti tik paaiškinimą, **kaip visas paslaugų ir veikimo planas buvo aptartas su tiksline grupe, kuriai bus teikiamos paslaugos, t. y. paaiškinti tik šią dalį „organizuoja konsultuodamasi (suteikdama galimybę teikti nuomonę ir pasiūlymus) su asmenimis, kuriems daromas socialinis poveikis organizacijos vykdoma veikla, ir su visuomene**.“

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Agnė Rėkutė-Bagdonė
Tel. 0 6 144 5286
agne.rekute@zum.lt